

BEHBUDIYNING “OYNA” JURNALIDAGI MUMTOZ MATNLAR TALQINI VA ULARNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK AHAMIYATI

Komilova Feruzabonu Qodirjon qizi

**Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
matnshunoslik va adabiy manbashunoslik mutaxassisligi
2-bosqich talabasi komilovaferuzabonu052@gmail.com**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20039559>

Annotatsiya. Mazkur tezisdagi Mahmudxo‘ja Behbudiyning “Oyna” jurnalida berilgan mumtoz matnlarning mazmuni, talqini hamda ularning pedagogik va psixologik ahamiyati keng yoritiladi. Ushbu matnlar orqali yosh avlodni tarbiyalash, ularning ma‘naviy dunyosini boyitish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: jadidchilik, mumtoz adabiyot, pedagogika, psixologiya, tarbiya, ma‘rifat.

Kirish:

XX asr boshlarida Turkistonda jadidchilik harakati yuzaga kelib, milliy uyg‘onish jarayoniga kuchli turtki berdi. Ushbu harakatning yetakchi vakillaridan biri Mahmudxo‘ja Behbudi bo‘lib, u nafaqat adib va publitsist, balki yirik pedagog sifatida ham faoliyat yuritgan. Uning “Oyna” jurnali o‘z davrining eng muhim ma‘rifiy nashrlaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism:

XX asr boshlarida yuzaga kelgan jadidchilik harakati milliy tafakkur va ta‘lim tizimini yangilashga qaratilgan muhim ijtimoiy-madaniy hodisa bo‘ldi. Ushbu harakat vakillari orasida Mahmudxo‘ja Behbudi alohida o‘rin egallaydi. U tomonidan tashkil etilgan “Oyna” jurnali nafaqat adabiy-badiiy, balki ilmiy, pedagogik va psixologik yo‘nalishda ham muhim manba sifatida xizmat qilgan.

Jurnalda e‘lon qilingan mumtoz matnlar Sharq adabiy merosining eng sara namunalarini o‘z ichiga oladi. Behbudi bu matnlarni shunchaki keltirish bilan cheklanmay, balki ularni zamonaviy o‘quvchi ongiga mos holda talqin qiladi. Bu esa uning metodik yondashuvining yangiligi va samaradorligini ko‘rsatadi.

Pedagogik nuqtai nazardan, izohli matnlar o‘quvchilarda chuqur o‘qish, tahlil qilish va anglash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Psixologik jihatdan esa, bunday matnlar shaxsning ichki dunyosini boyitadi, tafakkurini rivojlantiradi hamda ijobiy fazilatlarni shakllantiradi.

Shuningdek, mazkur matnlar asosida interfaol metodlarni qo‘llash imkoniyati mavjud bo‘lib, bu o‘quvchilarning faolligini oshiradi va bilimlarni mustahkam o‘zlashtirishga yordam beradi.

Natijada, Behbudiyning mazkur faoliyati bugungi ta‘lim tizimi uchun ham dolzarb ahamiyatga ega bo‘lib qolmoqda.

“Oyna” jurnalida chop etilgan mumtoz matnlar Sharq adabiyotining boy merosini o‘zida aks ettiradi. Behbudi ushbu matnlarni faqat beribgina qolmay, balki ularni izohlab, zamonaviy talqin asosida o‘quvchilarga yetkazgan. Bu esa uning pedagogik mahoratini ko‘rsatadi.

Mumtoz matnlar orqali o‘quvchilarda ma‘naviy qadriyatlar shakllantiriladi. Ularda sabr-toqat, halollik, ilmga intilish, vatanparvarlik kabi fazilatlar rivojlanadi. Bu jarayon pedagogika va psixologiyaning uyg‘unligini namoyon etadi.

huningdek, bu matnlar orqali o‘quvchilarning tafakkuri rivojlanadi, ular mustaqil fikrlashga o‘rganadi. Behbudi har bir matnga izoh berish orqali o‘quvchini fikr yuritishga undaydi. Bu esa zamonaviy ta‘limning asosiy tamoyillaridan biridir.

Psixologik jihatdan mumtoz adabiyot inson ruhiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. U insonning ichki dunyosini boyitadi va shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, “Oyna” jurnalidagi mumtoz matnlar pedagogik va psixologik jihatdan katta ahamiyatga ega. Behbudiyning ushbu faoliyati bugungi kunda ham dolzarb bo'lib, zamonaviy ta'lim tizimida keng qo'llanilishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, Mahmudxo'ja Behbudi tomonidan nashr etilgan “Oyna” jurnalidagi mumtoz matnlar o'zining chuqur mazmuni va tarbiyaviy ahamiyati bilan ajralib turadi. Ushbu matnlar nafaqat badiiy-estetik qadriyat, balki pedagogik va psixologik vosita sifatida ham muhim o'rin tutadi.

Birinchidan, bu matnlar orqali yosh avlod ongida milliy o'zlik, tarixiy xotira va ma'naviy qadriyatlar shakllanadi. Ikkinchidan, ular o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Uchinchidan, psixologik jihatdan inson ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, shaxsning ichki dunyosini boyitadi.

Shuningdek, ushbu meros bugungi kunda ham dolzarb bo'lib, zamonaviy ta'lim tizimida samarali qo'llanishi mumkin. Behbudiyning yondashuvi pedagogika va psixologiya uyg'unligining yorqin namunasi hisoblanadi.

Umuman olganda, “Oyna” jurnalidagi mumtoz matnlar talqini yosh avlodni barkamol inson qilib tarbiyalashda muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.